

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-867/2017. számú ügyben
(Előzmény ügy: AJB-6651/2016)**

Az eljárás megindítása

Egy tanuló fordult hozzám panaszbeadványával, amelyben azt sérelmezte, hogy tanulói jogviszonyát jogellenesen szüntették meg. Beszámolt arról, hogy a Zöld Kakas Líceum (a továbbiakban: Líceum) a bizonyítványában 2016. június 21-én kelt záradékként rögzítette: „Tanulmányait saját döntés alapján megszakította (nem tanköteles). Létszámból törölve.” A panaszos ezzel szemben beadványában arra hivatkozott, hogy tanulmányi kötelezettségeit az iskolában teljesítette, amint azt a bizonyítványa is igazolja és a tanulmányaiból hátra lévő egy évet szeretné a Líceumban befejezni, éppen ezért nem kérte tanulói jogviszonyának megszüntetését.

Tekintettel arra, hogy a panaszbeadványában foglaltak alapján felmerült az oktatáshoz és a jogorvoslathoz való joggal, valamint a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján vizsgálatot indítottam. A vizsgálatom eredményes lefolytatása érdekében megkerestem a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (a továbbiakban: NRSZH) főigazgatóját, valamint Budapest Főváros Kormányhivatala Építésügyi és Örökségvédelmi, Hatósági, Oktatási és Törvényességi Felügyeleti Főosztályának (a továbbiakban: Oktatási Osztály) vezetőjét, illetve a beérkezett válaszok ismeretében az oktatásért felelős államtitkárhoz fordultam.

Az érintett alapvető jog és elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* [Alaptörvény B) cikk (1) bek.];
- oktatáshoz való jog: *„Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.”* [XI. cikk (1) bek.];
- a jogorvoslathoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”* [XXIV. cikk (7) bek.].

Az alkalmazott jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.);
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.);
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet).

A megállapított tényállás

1. A panaszos beadványához mellékelve a rendelkezésemre bocsátotta a 2016. november 15-én kelt tanulói jogviszony fennállásáról szóló igazolást. Ennek értelmében a panaszos a Líceum tanulója, tanulói jogviszonyának kezdete 2015. december 10-e, a tanulói jogviszony várható megszűnése pedig 2017. június 30-a. Az igazolás tartalmazza a Líceum körbélyegzőjét és a Líceum képviselőjének aláírását. A Líceum a tanuló nevére a 2015/2016. tanév 11. évfolyamán elért eredményéről bizonyítványt állított ki, amely tartalmazza 7 tantárgy osztályzatát. A bizonyítvány 2016. június 21-én rögzítettek szerint emellett az alábbi bejegyzést tartalmazza: *„Tanulmányait saját döntés alapján megszakította (nem tanköteles). Létszámból törölve.”*

A panaszos 2016. június 23-án tanulói jogviszonyának megszüntetésével szemben *kérelmet nyújtott be a Líceumnak címezve, amelyre írásos választ nem kapott.* Ezzel összefüggésben utalt arra is, hogy a Líceumot fenntartó MH Alapítvány képviselőjének, valamint a Líceum vezetőjének a neve (Budapest, Bihari utca 18. szám alatt) azonos kapucsengőn van feltüntetve, illetve a fenntartó címén találkozott korábban a Líceum igazgatójával.

A rendelkezésemre bocsátott iratok szerint a panaszos 2016. január 28-án *együtműködési megállapodást kötött a Megálló Csoport Alapítvánnyal (a továbbiakban: Alapítvány) oktatási programban való részvételről*. Az oktatási program többek között biztosítja magyar nyelv és irodalom, matematika, történelem, angol órákat, szaktárgyi felzárkóztatást, érettségire való felkészítést, nappali jogviszony létesítését. A tanuló kötelessége a részvétel a tanórákon, a tantárgyak projektfeladataiban és csoportmunkáiban a Megálló Alapítványnál vagy a Líceumban, rögzítették a késésekre és hiányzásokra, a házi feladatok elkészítésére, az elmulasztott órák pótlására vonatkozó szabályokat, a házirend betartásának szükségességét, illetve az együtműködést a tanárokkal, diáktársakkal, az Alapítvány munkatársaival, valamint a mentális állapotfelmérésen való megjelenést. A megállapodás szerint a diák tudomásul veszi, hogy *a kötelezettségek bármely pontjának súlyos vagy rendszeres megsértése esetén az Alapítvány munkatársainak együttes döntése alapján azonnal kizárható az oktatási programból*. A panaszos az Alapítvánnyal 2016. március 8-án nappali ellátás igénybevételére további szerződést kötött, amely ellátást a szolgáltató *2016. június 5-én kelt határozatában megszüntetett*. A határozat indokolása szerint a panaszos a megállapodásban rögzítettek ellenére az intézmény házirendjét súlyosan megsértette, továbbá az életminőségét fejlesztő cél érdekében az egyéni gondozási tervében tett vállalásokat nem tartotta be.

2. Az NRSZH *főigazgatója válaszában* megerősítette azt, hogy a panaszos 2016. január 28-án kötött együtműködési megállapodást az Alapítvánnyal oktatási programban történő részvételről, majd 2016. március 8-án nappali ellátás igénybevételére kötött megállapodást, utóbbi tartalmazza az ellátást igénybevevő és az ellátást nyújtó aláírását is. A megállapodás III. pontja határozta meg az ellátást igénybevevőre vonatkozó kötelezettségeket, eszerint az igénybevevő az intézmény szabályait és házirendjét köteles betartani. A helyszíni ellenőrzés során az NRSZH ellenőrei is megállapították, hogy a nappali ellátás igénybevételére vonatkozó megállapodást 2016. június 15-én megszüntették, mivel a házirendet a panaszos többszöri súlyosan megsértette. A helyszíni ellenőrzéskor vizsgált 2016. március 8-án aláírt nyilatkozat alapján megállapították azt is, hogy az intézménybe való felvételkor az intézményvezető tájékoztatást adott a panaszos részére az intézményi jogviszony megszüntetésének eseteiről, valamint az intézmény házirendjéről. A házirendet az intézményben hozzáférhető, jól látható helyen függesztették ki.

Az NRSZH a helyszíni ellenőrzéskor az alábbi hiányosságokat állapította meg:

- Az ellátást igénybevevő személyek esetében a panaszjog gyakorlásának módját az Szocvtv. 94/E. § (14) bekezdésében szabályozott módon kell meghatározni.
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevételéről szóló 9/1999. (XI. 24.) SZCSM rendelet (Szr.) 21. § (1) bekezdése szerint szenvedélybetegek nappali ellátásának igénybevételi kérelemhez mellékelni kell az igénybe vevő szakorvosának, kezelőorvosának a szakvéleményét.
- Az egyéni gondozási tervet az Szr. 9. § (2) bekezdésben foglaltak szerint jelentős állapotváltozás esetén értékelni, majd ennek megfelelően módosítani kell.
- Az intézményi jogviszony szolgáltató által történő felmondása során az Szocvtv. 101. § (5) b) és (6)-(7) bekezdés szerint kell a jogorvoslat lehetőségéről az ellátottnak tájékoztatást adni.
- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybevevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről szóló 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdése szerint intézményi jogviszony megszűnését követően az elektronikus nyilvántartásban (KENYSZI), a megszűnést követő munkanap 24 óráig rögzíteni kell az intézményi jogviszony megszűnését/megszüntetését.

A feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében a szolgáltató Alapítvány felé az NRSZH határidőt tűzött. A főigazgató egyben jelezte, hogy az oktatási program igénybevételére kötött együtműködési megállapodás tartalmát hatáskör hiányában nem vizsgálta.

3. Az *Oktatási Osztály vezetőjének válasza* szerint az Alapítvány működését, eljárásrendjét nem jogosult vizsgálni, ugyanakkor a kért adatok megválaszolása érdekében megkeresték a Líceumot fenntartó MH Líceum Alapítvány elnökét, hogy a panaszos valamennyi tanügyi dokumentációjának, illetve a panaszossal kapcsolatban keletkezett valamennyi iratanyagnak hitelesített másolatát bekérjék.

A megküldött dokumentumok alapján a hatóság rögzítette, hogy a panaszos az Alapítvány rehabilitációs programjában vett részt, melynek keretében a Líceum alternatív kerettanterve alapján gimnáziumi tanulmányait folytatta. A Líceum a panaszosnak az Alapítvánnyal megkötött együttműködési megállapodás szerint azután szüntette meg a panaszos tanulói jogviszonyát, miután az Alapítvány kizárta a szociális ellátásból.

A Líceum döntése elleni jogorvoslati lehetőséget az Nkt. 37. § (3) bekezdés b) pontja biztosítja, mely alapján „*a fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a tanulói jogviszony, valamint a kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, a tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban érdeksérelme hivatkozással benyújtott kérelem tekintetében*”. A tanulói jogviszony megszüntetésének vonatkozásában a Kormányhivatal nem rendelkezik illetékességgel.

Az Oktatási Osztály megkeresésére a Líceum fenntartója azt a tájékoztatást adta, hogy a Líceum küldetésének tekinti, hogy az iskolarendszerből kisodródással veszélyeztetett, illetve kisodródott fiatalok számára kínáljon sikeres életpálya-kezdéshez lehetőséget, ezen belül különösen érettségi és/vagy szakmai vizsga megszerzéséhez jutást. Diákjaik a legkülönbözőbb problémák miatt kerülnek kisodródási helyzetbe, ide közé tartozik többek között a függőségekkel érintettség, a tanulási- és/vagy magatartászavar, szociális fóbiák stb. Kutatásaik és tapasztalataik alapján készítettek egy alternatív kerettantervet, amelyet a köznevelésért felelős miniszter jóváhagyott, 2013. szeptember 1-től ez alapján működik az iskola. E kerettanterv alapvetően a „*működő vezetési modellt, nevelés- és oktatásszervezést*” tekinti olyannak, amely vonatkozásában meghatározó mértékben tér el az általános szabályoktól. Ide tartoznak a válasz szerint többek között a csoportszervezési megoldások, a tanítás-tanulási helyzetek szervezése, az alkalmazott metodikák és technikák, illetve az alkalmazott értékelési eljárások.

Az olyan problémaköröknél, amelyek esetében nem kielégítő a Líceum közvetlen munkatársai szakmai tudása, felkészültsége, törekednek arra, hogy megfelelő szakismeretekkel és tapasztalattal rendelkező külső partnerekkel tudjanak együttműködések kialakítani. Az erős addikció egyike azon problémaköröknek, mely esetében együttműködő partnereket keresnek, partnerségeket működtetnek. Az erős addikció témakörben együttműködő partnereik egyike az Alapítvány. Az együttműködés az alacsony küszöbű rehabilitációval foglalkozó intézménynél alkalmazott elveken, illetve a Líceumban alkalmazott alternatív kerettanterv érvényesítésén alapul.

A megállapodás alapján a két intézmény között *mind a két irányban lehetséges a diákok mozgása*. Amennyiben a Líceumba beíratott diákok esetében válik szükségessé, az Alapítvány (ajánlásukra) fogadja valamely rehabilitációs programjába az adott diákot, amennyiben az Alapítvány valamely rehabilitációs programjában résztvevő fiatal esetében célravezetőnek tűnik, az Alapítvány ajánlására a Líceum diákjai közé fogadja az adott fiatalot és lehetőséget teremt gimnáziumi tanulmányai folytatására is, a panaszos esetében ez utóbbi történt. Az Alapítvány programjaiban a részvétel *teljes mértékben önkéntességen alapul*, azaz a kliensekkel való együttműködés állandó *egyeztetések* eredménye. Az együttműködés pedig akkor ér véget, ha a terápia eredményesen lezárul, az előre kijelölt terápiás időtartam eltelik vagy a kliens magatartása ellehetetleníti a terápiás együttműködést a kezdeti egyezség ellenére. A panaszos 2015.12.10-én iratkozott be a Líceumba, s diák jogviszonya 2016.06.21.-vel megszűnt. A panaszos többszöri ígérete, illetve a rehabilitációt folytató munkatársak erőfeszítései ellenére *kiszállt a rehabilitációból*. Nem sikerült olyan szintre elérnie, ahol már tartósan alkalmas lett volna a vele közösen kidolgozott tanulási, illetve fejlődési tervét teljesíteni. Mivel a panaszos a fentiek szerint viselkedett, így érvényre emelkedett a felek megállapodásának azon pontja, hogy az együttműködés ellehetetlenülése esetén megszűnik együttműködésük. A fenntartó elnöke megjegyezte, hogy az addikció kezelését a jogi környezet az iskola, mint köznevelési intézmény feladataként nem jelöli meg. A Líceum belátva, hogy e problémák kezelése nélkül lehetetlen az iskola alapfeladatainak teljesítése tudatosan vállalja azok kezelését is. Az Alapítvány 2016. június 15-i dátummal hozott határozatot arról, hogy a klienst kizárják a szociális ellátásból alapvetően rendszeres fenyegető magatartása, együttműködési hajlandóságának hiánya miatt. A Líceum a panaszos tanulói jogviszonyát ugyanazon okokból szüntette meg.

A kialakult helyzetet úgy értelmezték, hogy – mivel a tanuló az általa önként vállalt feltételeknek nem volt hajlandó eleget tenni – a „diákjogviszony” megszüntetése az ő döntése volt. E megfontolás alapján került a tanuló bizonyítványába a „Tanulmányait saját döntés alapján megszakította (nem tanköteles). Létszámból törölve.” záradék. Volt tanulójuknak is lehetőséget biztosítanak újrakezdesre iskolákban, e lehetőségről többször is személyesen biztosították.

4. Az *oktatásért felelős államtitkár* válaszában kifejtette, hogy a szociális szolgáltató oktatási programjában történő részvétel köznevelési szempontból nem értelmezhető, mivel a köznevelési jogszabályok az iskolarendszerű iskolai nevelést-oktatást szabályozzák, amelynek két alapvető szereplője a fenntartó és az általa létrehozott/fenntartott köznevelési intézmény.

A csatolt iratok alapján a fenntartó Alapítvány, és a MH Líceum Alapítvány közötti együttműködési megállapodás olyan *két civil szervezet közötti megállapodás*, amelyből az egyik fél vélelmezhetően köznevelési intézményt tart fenn. A *két alapítvány közötti megállapodás tartalma nem köznevelési szabályozási hatáskör*, arra az általános polgári jogi szabályok vonatkoznak. Az Alapítvány és a panaszos között létrejött együttműködési megállapodás szintén nem értelmezhető köznevelési szempontból, mert a megállapodás nem egy köznevelési intézmény és annak tanulója között jött létre, hanem egy szociális szolgáltató oktatási programjában történő részvételtől szól, amely kívül esik a köznevelés körébe tartozó iskolarendszerű nevelésen-oktatáson. *Ebből adódóan az Alapítvány, mint szociális tevékenységet végző alapítvány és a panaszos között köznevelési értelemben tanulói jogviszony nem jöhetett létre, hiszen az csak a tanuló és a köznevelési intézmény között jöhet létre érvényesen.*

Az Nkt. 50. § (1) bekezdése alapján a tanuló – beleértve a magántanulót is – az iskolával tanulói jogviszonyban áll. A tanulói jogviszony felvétel vagy átvétel útján keletkezik. A felvétel és átvétel jelentkezés alapján történik. A felvételtől vagy átvételtől az iskola igazgatója dönt. A tanulói jogviszony a beíratás napján jön létre. A tanuló a tanulói jogviszonyon alapuló jogait az előbbi időponttól kezdve gyakorolhatja. A csatolt dokumentumok a tanuló és a köznevelési intézmény között létrejött tanulói jogviszonyt nem igazolják. Ha a tanulói jogviszony egy iskolarendszerben működő iskolával jött létre, állt fenn, akkor a tanulói jogviszony megszűnésére, megszüntetésére az *Nkt 53. § (2), (4) és (6) bekezdései az irányadók. Az itt felsorolt okokon kívüli okból az intézmény nem szüntetheti meg a jogviszonyt egyoldalúan.* A köznevelésben az iskola házirendjének, belső szabályzatának megszegése önmagában nem alapozza meg a jogviszony megszüntetését, ebben az esetben fegyelmi eljárás keretében hozott fegyelmi büntetés kiszabására, ezúton végső esetben az iskolából történő kizárásra kerülhet sor, amely ellen a jogorvoslat biztosított.

Az államtitkár utalt arra is, hogy a diák az iskola döntése, intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása ellen – az Nkt. 37-38. §-a alapján a közléstől, ennek hiányában a tudomására jutásától számított 15 napon belül – eljárást indíthat. A fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést a jogszabálysértésre vagy az intézmény belső szabályzatának megsértésére hivatkozással benyújtott kérelem, tanulói jogviszony, kollégiumi tagsági viszony létesítésével, megszüntetésével, tanulói fegyelmi ügyekkel kapcsolatban benyújtott kérelem tekintetében. A jogorvoslati eljárásban magánfenntartó esetén jogi és igazgatási képzési területen szerzett felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel vagy a döntéshozó nevelési-oktatási intézményben igazgatói munkakör betöltésére jogosító felsőfokú végzettséggel rendelkező személy járhat el. Hangsúlyozta, hogy a hivatkozott szabályok *csak az iskola és a tanuló között létrejött tanulói jogviszony vonatkozásában értelmezhetők*, egy nem köznevelési intézmény nem tanulói jogviszonyára nem vonatkoznak.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdése *a)* pontja alapján hatóság az a *közszolgáltatást végző szerv* – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – amely állami vagy önkormányzati feladatot lát el, illetve e feladat ellátásában közreműködik.

Az Nkt. 1. § (2) bekezdése értelmében a köznevelés közszolgálat, amely a felnövekvő nemzedékek érdekében a magyar társadalom hosszú távú fejlődésének feltételeit teremti meg, és amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Az Nkt. 2. § (1) bekezdése kimondja továbbá azt is, hogy az Alaptörvényben foglalt ingyenes és kötelező alapfokú, ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú nevelés-oktatáshoz való jog biztosítása a magyar állam közszolgálati feladata. Az előzőek alapján megállapítható, hogy valamennyi oktatási intézmény, iskola, illetve az ezek döntéseivel szemben benyújtott kérelmek elbírálására hatáskörrel rendelkező fenntartó állami közfeladat ellátásban vesz részt, függetlenül attól, hogy az iskola állami fenntartású, vagy sem. Az előzőekre tekintettel valamennyi iskola és annak fenntartója az *Ajbt.* alapján *egyértelműen közszolgáltatást végző szervnek minősül.*

Az egyedi ügyben való hatásköröm megállapításakor figyelemmel voltam arra is, hogy az iskolán és annak fenntartóján kívül, *egy harmadik személy, az Alapítvány is érintett*, aki köznevelési feladatot az Nkt. előírásai alapján nem láthat el. A rendelkezéseimre álló iratok alapján ugyanakkor egyértelműen nem zárható ki, hogy az Alapítvány ténylegesen nem vett részt köznevelési feladat ellátásában, tekintettel a *közte és a panaszos között létrejött oktatási programban való részvételt biztosító együttműködési megállapodásra*, a MH Alapítvánnyal kötött együttműködési megállapodására, mindezek alapján e tekintetben az Alapítvány eljárására is kiterjedt a vizsgálati hatásköröm.

Eljárásom során figyelemmel voltam arra a tényre is, hogy a panaszos ügyében az érdemi jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, hiszen az Nkt. 37. § (2) bekezdése értelmében az iskola intézkedésével szemben kérelmet nyújtott be.

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.*

Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán azt mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, XI. cikk (1)-(2) bekezdésében, illetve XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 70/F. § (1)-(2) bekezdésének, illetve 57. § (5) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, valamint az érintett alapvető jogok tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket. A tisztességes eljárás jogának érvényesülésével összefüggésben ugyanakkor annyi változást érdemes kiemelni, hogy immár külön alkotmányi rendelkezés nevesíti a *tisztességes hatósági eljárásból való jogot*.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, *demokratikus jogállam*. Az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Amint arra az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során.

Az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. Demokratikus jogállamban ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműségre, a követhetőségre és az érthetőségre. A jogbiztonság nem csak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, *az ingyenes és kötelező alapszintű, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középszintű, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőszintű oktatással*, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez*. E jog érvényesítése *szükség szerűen állami cselekvést igényel*: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését többek között a *középszintű oktatással biztosítja*.

3. Az Alaptörvény a *jogorvoslatból való jogot* az alkotmányos alapjogok között rögzíti. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybírói Államvédelmi Bizottság állandó gyakorlata szerint *a jogorvoslatból való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében, a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége*. A jogorvoslatból való jog tényleges érvényesüléséhez a „jogorvoslat” lehetősége, vagyis az is szükséges, hogy a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. A jogorvoslatból való jognak az Alaptörvényben való garantálása a rendes jogorvoslatra vonatkozik. A jogorvoslatból való jog lényeges tartalma kiterjed a jogorvoslati lehetőségről vagy annak hiányáról való tájékoztatásra is.

A tájékoztatási kötelezettséget az egyes eljárási kódexek is kiemelik, hangsúlyozva, hogy a jogorvoslatról való tájékoztatás nem múlhat az egyes hatóságok mérlegelésén, belátásán. A jogorvoslatról való jog törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, ezért az egyes eljárásokban eltérő szabályozás lehetséges. Az érintettnek tehát minden olyan esetben, amikor azt az adott jogszabály lehetővé teszi, meg kell adni a lehetőséget arra, hogy az általa sérelmezett döntés ellen jogorvoslattal éljen. A jogorvoslati fórumnak ennek megfelelően döntési helyzetben kell lennie. A formális és a jogi szabályozás miatt eleve kilátástalan jogorvoslat nem kielégítő. Lényeges, hogy a közigazgatási eljárásokon kívül eső eljárásokban is eleget kell tenni a jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatásnak. A jogorvoslati lehetőség biztosítása tehát nem formai (jogszabály biztosítja vagy kizárja), hanem tartalmi (ténylegesen biztosítva volt-e) kérdés.

III. Az ügy érdeme tekintetében

1. Vizsgálatom során elsőként arra kerestem választ, hogy a *Líceum köznevelési intézménynek minősül-e*. Az Nkt. 2. § (3) bekezdés a) pontja alapján köznevelési intézményt *egyrészt* az állam, másrészt a b) pontja szerint e törvény keretei között a nemzetiségi önkormányzat, az egyházi jogi személy, illetve a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet alapíthat és tarthat fenn, ha a tevékenység folytatásának jogát – jogszabályban foglaltak szerint – megszerezte. Az Nkt. 4. § 16. pontja értelmében magán köznevelési intézménynek minősül a vallási tevékenységet végző szervezet vagy más személy vagy szervezet által fenntartott köznevelési intézmény.

Az Oktatási Hivatal *köznevelési intézményekre vonatkozó nyilvántartásában* foglaltak szerint a Líceum működési engedélyét 1998-ban a Főpolgármesteri Hivatal adta ki, a működési engedély azóta számos módosításon esett keresztül. A panaszos tanulmányainak megkezdése tanévében a Líceum a Budapest Főváros Kormányhivatala (a továbbiakban: Kormányhivatal) által kiadott érvényes működési engedély alapján többcélú köznevelési intézmény, amely gimnáziumi és szakközépiskolai oktatást lát el, nappali és esti munkarendben. A Líceum alapfeladata többek között a gimnáziumi nevelés-oktatás, a többi tanulóval együtt nem oktatható sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelése-oktatása, ennek keretén belül ellátja azon sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatását, akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, több fogyatékoság előfordulása esetén halmozottan fogyatékosok, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (így különösen súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek.

A Líceum működési engedélyét a Kormányhivatal 2016. szeptember 1-jével több tekintetben módosította, amelyek közül az alábbiak emelendők ki. A gimnáziumi nevelés-oktatás az *Alternatív kerettanterv* a különös bánásmódot igénylő ún. ZK-diák számára kerettanterv szerint felnőtt esti munkarendben, valamint szakközépiskolai nevelés-oktatás az *Alternatív kerettanterv* a különös bánásmódot igénylő ún. ZK-diák számára kerettanterv szerint felnőtt nappali és esti munkarendben. *A fentiek alapján megállapítom, hogy a Líceum az Nkt. értelmében a MH Alapítvány által fenntartott magán köznevelési intézmény, amelyre egyértelműen vonatkoznak az Nkt. szabályai.*

2. Az előzőek ismeretében a köznevelési intézménnyel létrejött *tanulói jogviszony megszűnésének jogszabályi feltételeit* tekintettem át vizsgálatom során. A tanulói jogviszony egyoldalú nyilatkozattal való megszüntetésére csak kivételesen és *főszabályként a Nkt. által rögzített feltételek* esetén kerülhet sor, ennek eseteit az Nkt. 53. § (2)-(6) bekezdései sorolják fel. Ide tartozik többek között az Nkt. 53. § (2) bekezdés g) pontjában rögzített azon eset, amely értelmében megszűnik a tanulói *a tankötelezettség megszűnése után – ha a szülő a tanuló egyetértésével, nagykorú tanuló esetén a tanuló írásban bejelenti, hogy kimarad –, a bejelentés tudomásulvételének napján.*

A feltárt tényállás a tanuló bizonyítványa az alábbi bejegyzést tartalmazza: „*Tanulmányait saját döntés alapján megszakította (nem tanköteles). Létszámából törölve.*” Ezzel összefüggésben rögzítenem szükséges, hogy vizsgálatom során olyan iratot egyik fél sem mutatott fel, amelyben a nagykorú tanuló bejelentette volna, hogy az iskolából ki kíván maradni, sőt a panaszos nyilatkozatai, illetve kérelmei mind az iskolai tanulmányok folytatására vonatkoztak.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a törvényben rögzített tanulói jogviszony megszüntetésének feltételei a vizsgált ügyben nem álltak fenn, tehát a tanuló saját döntésére hivatkozva a tanulói jogviszonyt a Líceum az Nkt. alapján nem szüntethette volna meg.

3. A tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatosan ezt követően azt vizsgáltam, hogy *milyen eltérő szabályok vonatkoznak a magán köznevelési intézményekre.* Az Nkt. 31. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az egyházi köznevelési intézmények és a magán köznevelési intézmények az Nkt.-ban foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket.

Az Nkt. 31. § (2) bekezdés c) pontja kimondja: *ha a nevelési-oktatási intézményt nem az állam tartja fenn, akkor a tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatosan – írásbeli megállapodásban – az 53. § (1)-(10) bekezdésében foglaltaktól el lehet térni.* Tekintettel arra, hogy az Nkt. 50. § (1) bekezdése alapján a tanulói jogviszony a tanuló és az iskola között jön létre, tehát ők a jogviszony alanyai, ennek megfelelően a tanulói jogviszony megszüntetésének feltételeit rögzítő írásbeli megállapodás is a *tanuló és az iskola között* jöhet létre. A vizsgálatom során feltárt tényállás alapján az Alapítvány és a panaszos között jött létre megállapodás az oktatási programban való részvételről, ami rögzíti, hogy az azt aláíró „diák” kizárható az oktatási programból. Ezzel összefüggésben hangsúlyoznom kell, hogy e megállapodás az iskolával történő tanulói jogviszony létrehozása és megszüntetése szempontjából nem releváns, hiszen az nem a tanulói jogviszony alanyai között jött létre, hanem a tanulói jogviszonyon kívüli *harmadik személy* kötötte a tanulóval.

A vizsgálat szempontjából lényeges, hogy az Alapítvány a panaszossal *szenvedélybetegek részére nyújtott nappali ellátás igénybevétele* érdekében is szerződést kötött, amelyet 2016. június 5-én kelt határozatában a panaszos tekintetében megszüntetett. Az indokolás szerint a panaszos a megállapodásban rögzítettek ellenére az intézmény házirendjét súlyosan megsértette, illetve az életminőségét fejlesztő cél érdekében az egyéni gondozási tervében tett vállalásokat nem tartotta be. Mindez pedig a Líceumot fenntartó MH Alapítvány elnökének meglátása szerint elégséges indok volt arra, hogy *a Líceum megszüntesse a tanuló jogviszonyát is*, mivel úgy értelmezték, hogy a tanuló nem hajlandó eleget tenni az általa önként vállalt feltételeknek.

Ezzel összefüggésben figyelemmel voltam az Szocvtv. 65/F. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltakra, amely értelmében *nappali ellátás* hajléktalan személyek és elsősorban a saját otthonukban élő – a törvényben meghatározottak kivételével – a tizennyolcadik életévüket betöltött *szenvedélybetegek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszerzezi az ellátottak – ide nem értve az idős személyeket – napközbeni étkeztetését.* A hivatkozott rendelkezés a nappali ellátás szolgáltatásait rögzíti, amelyek között nem található meg az oktatási szolgáltatás igénybevétele.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a tanulói jogviszony alanyai, tehát a Líceum és a tanuló között nem jött létre olyan írásbeli megállapodás, amely az Nkt. előírásaitól eltérő rendelkezéseket fogalmazott meg a tanulói jogviszony megszüntetésének esetére. Rá kell mutatnom arra is, hogy az *Alapítvány és a panaszos által kötött két másik megállapodás pedig nem értelmezhető a tanulói jogviszony megszüntetése szempontjából.* Álláspontom szerint az oktatási programban való részvételről szóló megállapodás az azt aláíró felek – tehát az Alapítvány és a panaszos – között érvényesülhet, a nappali ellátás nyújtására vonatkozó *megállapodásnak tárgya nem lehet köznevelési feladat ellátása*, hanem egy szociális szolgáltatás nyújtása a szociális törvény és annak végrehajtási szabályai alapján. *Mindezekre tekintettel megállapítom, hogy a tanulói jogviszonyt a Líceum jogellenesen szüntette meg, amivel a panaszos nagykorú tanuló középiskolai oktatáshoz és tisztesseges eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott.*

4. A hatályos jogi szabályozás értelmében az iskola által hozott döntésekkel szemben benyújtott tanulói kérelmekről a *fenntartó jogosult és köteles dönteni.* Az Nkt. 37. § (3) bekezdés b) pontja értelmében többek között a *fenntartó jár el, és hoz másodfokú döntést* a tanulói jogviszony, létesítésével, megszüntetésével kapcsolatban benyújtott kérelem tekintetében. Az Nkt. 37. § (4) bekezdése szerint a fenti eljárásban állami fenntartású nevelési-oktatási intézményben a fenntartó vezetője, települési önkormányzat által fenntartott intézmény esetén a jegyző, *más fenntartó esetén jogi és igazgatási képzési területen szerzett felsőfokú végzettséggel és szakképzettséggel vagy a döntéshozó nevelési-oktatási intézményben igazgatói munkakör betöltésére jogosító felsőfokú végzettséggel rendelkező személy járhat el.*

A fenntartó eljárására az Nkt. 38. § (3) bekezdése vonatkozik, miszerint *a kérelem benyújtásával kapcsolatos határidő számítására, a mulasztásra, a kérelem elbírálásával kapcsolatos eljárásra a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.*

Az előzőek értelmében a fenntartónak az eljárásában érvényesíteni kell a Ket. eljárási szabályait. E rendelkezés szorosan összefügg a Ket. alapján hozott döntések *alakosságának követelményrendszerével*, függetlenül attól, hogy maga az eljárás nem a klasszikus értelemben vett közigazgatási hatósági eljárás. A Ket. 72. § (1) bekezdés da) pont alapján a hatóság döntésének, tartalmaznia kell a döntés mellett a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a jogorvoslati eljárásról, bírósági felülvizsgálat esetén a tárgyalás tartása iránti kérelem lehetőségéről való tájékoztatást. A jogorvoslati eljárás alapvető jog lényeges tartalma kiterjed a jogorvoslati lehetőségről vagy annak hiányáról való tájékoztatásra is.

A feltárt tényállás alapján a nagykorú tanuló kérelmet nyújtott be tanuló jogviszonyának megszüntetésével szemben 2016. június 23-án a Líceum igazgatójának. Ezt követően a Líceum a panaszosnak nem válaszolt. *Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a panaszos a tanuló jogviszonyának megszüntetésével szemben kérelmét nem a Líceum fenntartójához, a MH Alapítványhoz nyújtotta be, ezért a fenntartó eljárásával összefüggésben, e tekintetben alapjogi visszásság megállapítására nincs mód.*

Rá kell mutatnom azonban arra, hogy az EMMI rendelet 83. § (1) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézmény köteles *a tanulót írásban értesíteni a tanuló jogviszony megszüntetésével kapcsolatos döntéséről.* Továbbá az EMMI rendelet 83. § (4) bekezdése azt is rögzíti, hogy a nevelési-oktatási intézmény a döntését határozatba foglalja, ha a kérelmet részben vagy egészben elutasítja. Az EMMI rendelet 85. §-a pedig azt is meghatározza, hogy a nevelési-oktatási intézmény által kiadmányozott iratnak mit kell tartalmaznia, ezen belül az EMMI rendelet 85. § (2) bekezdése azt is kimondja, hogy a nevelési-oktatási intézmény által hozott határozatot meg kell indokolni. A határozatnak pedig többek között tartalmaznia kell a d) pont alapján az eljárást megindító kérelem (tulajdonképpen jogorvoslati lehetőség) benyújtására történő figyelmeztetést.

A feltárt tényállás szerint tehát a Líceum a tanulót írásban nem értesítette tanuló jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatos döntéséről, ezért a tanuló időben nem értesülhetett a döntéssel szemben jogszerűen a fenntartóhoz benyújtható kérelem lehetőségéről, vagyis a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségekről sem, továbbá a tanuló által a jogviszony megszüntetése tárgyában benyújtott kérelme ügyében nem hozott döntést. Mindezek alapján megállapítom, hogy a Líceum igazgatója ezen eljárásával, illetve az elkövetett mulasztásokkal a panaszos tisztességes eljárásához, valamint jogorvoslati eljárásához való jogával összefüggő visszásságot okozott.

5. A panaszos 2016. január 28-án kötött együttműködési megállapodást szenvedélybeteg számára nyújtott nappali ellátás szolgáltatás igénybevételére az Alapítvánnyal, amelyet az Alapítvány egyoldalú nyilatkozatával 2016. június 15-én kelt határozatával megszüntetett. Tekintettel arra, hogy a *nappali ellátás megszüntetésének körülményeit*, azok jogszerűségét az NRSZH kivizsgálta és a jelentésben ismertetett intézkedéseket megtette, *ezért e tárgykörben további vizsgálatot nem folytattam.*

IV. Összegzés

Hangsúlyoznom kell, hogy az egyedi panaszügy felszínre hozta a többi tanulóval együtt nem oktatható sajátos nevelési igényű tanulók, a pszichés fogyatékkal élő, szenvedélybeteg fiatalok tanulásával, oktatásával és nevelésével kapcsolatos problémákat. A Líceum pedagógiai programja is utal arra, hogy egyre növekszik az iskolarendszertől kikerülő, kiszoruló diákok száma, miközben a hagyományos iskolarendszer nem képes olyan ütemben megújítani eszközkészletüket, metodikáikat, ahogyan a probléma erősödik. Sem a felnőttképző intézmények, sem a szakképzés nem kellően felkészült a problémáik megoldására, mivel egyikben sincs jelen a szervezeti tudatosság, amely képes lenne e fiatalokban jelenlévő autonómítás törekvésnek megfelelő szervezeti struktúrát, kultúrát és működési módot kifejleszteni. Mindezek miatt kiemelkedően fontos feladat az érintett fiatalok számára *a személyre szabott tanulási fejlődési út kidolgozását és menedzselését felvállaló iskolák*, és céljaik segítésében a velük együttműködő szervek tevékenysége.

Valamennyi érintett problémáinak kezelése során éppen az ő személyes állapotuk miatt kell különös figyelmet fordítani a köznevelési és szociális szféra működését meghatározó jogszabályok érvényesülésére, így a fiatalokkal kötött együttműködési megállapodásokban foglalt előírások világos és egyértelmű megfogalmazására és az adott megállapodásban foglaltak betartására.

A jelentésben egy tanuló tanulói jogviszonyát szüntette meg a MH Alapítvány által fenntartott Líceum magán köznevelési intézmény, a tanuló akarata ellenére. Rögzítettem, hogy a magán köznevelési intézmények az Nkt.-ban foglalt, az általánostól eltérő szabályok szerint működhetnek és szervezhetik tevékenységüket. Törvényi felhatalmazás alapján arra is van lehetőség ezekben az iskolákban, hogy a tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatosan írásbeli megállapodásban rögzítettek szerint eltérjenek a törvényben szabályozott feltételektől.

Mindezzel összefüggésben jelentésben hangsúlyoztam, hogy a tanulói jogviszony megszüntetését is tartalmazó írásbeli megállapodásnak a tanulói jogviszony alanyai, vagyis az iskola és tanulója között kell létre jönnie, mivel a tanulói jogviszony csak az iskola és a tanuló között értelmezhető. Ezzel összefüggésben az egyedi ügy vizsgálata során több ellentmondásra mutattam rá, többek között arra, hogy a tanulónak az iskolán kívüli harmadik személlyel kötött írásbeli megállapodása nincs hatással a tanulói jogviszonyra, valamint arra is, hogy a köznevelésen kívül eső szociális szolgáltatás nyújtására – ugyancsak harmadik személlyel – kötött együttműködési megállapodás megszegése sem értelmezhető automatikusan az iskola által úgy, hogy az alkalmas tanulója jogviszonyának egyoldalú megszüntetésére.

Alapjogi visszásságot tártam fel a tanulónak a tanulói jogviszonyának megszüntetése ellen benyújtott kérelmének elbírálásával összefüggésben is. A tanuló kérelmét az iskolához nyújtotta be, az iskola viszont e kérelemre nem adott írásos választ, amelynek tartalmaznia kellett volna az intézkedéssel szemben a tanuló rendelkezésére álló eljárás megindító kérelem benyújtására vonatkozó lehetőséget. A Líceum eljárása álláspontom szerint megakadályozta azt, hogy a tanuló érdemi kérelmet nyújtson be az arra hatáskörrel rendelkező fenntartóhoz, e mulasztással a Líceum ismételen a tisztességes eljárás és a jogorvoslat jogával összefüggő visszásságot okozott.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni bekövetkezése lehetőségének a megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 32. §-a alapján *kezdeményezem* a Zöld Kakas Líceum igazgatójánál, hogy törölje a tanuló bizonyítványából a tanulói jogviszony jogellenes megszüntetésével kapcsolatos bejegyzését, állítsa helyre a panaszos tanulói jogviszonyát, és a jövőben a tanulói kérelmek ügyében folytatott eljárások, a döntéshozatal, valamint a mindezekkel összefüggő tájékoztatás során jogszerűen, a tisztességes eljáráshoz, és a jogorvoslathoz való jogok maradéktalan betartásával járjon el;
2. az Ajbt. 31. §-a alapján *kezdeményezem* a MH Alapítvány, illetve a Megálló Csoport Alapítvány kuratóriumának elnökeinél, hogy a szociális és a köznevelési ágazatra vonatkozó jogszabályok fokozott figyelembe vételével tekintsék át a szenvedélybeteg iskolai oktatásának megsegítésével kapcsolatos együttműködési megállapodásuk tartalmát;
3. az Ajbt. 31. §-a alapján továbbá *kezdeményezem* a Megálló Csoport Alapítvány kuratóriumának elnökénél, hogy a kliensekkel kötött együttműködési megállapodásokban foglaltakat a megállapodásban rögzített szolgáltatás tekintetében érvényesítsék, illetve fordítsanak kiemelt figyelmet a kliensek jogorvoslathoz való jogának biztosítására.

Budapest, 2017. április

Székely László sk